T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

ESAS NO : 2023/330
KARAR NO : 2023/420
KARAR TR : 19/06/2023

ÖZET: Davacının Emekli Sandığıştirakçisi iken vefat eden babasından dolayı 5434 sayılı Kanun kapsamında almış olduğu yetim aylığının Kurum tarafından kesilerek yersiz ödeme olarak tespit edilmesi üzerine, davacı tarafından ödenen meblağın davalı Kurumdan tahsili istemiyle açılan davanın İDARİYARGI YERİNDE görülmesi gerektiği hk.

K A R A R

Davacı : A.C.Ö
Vekili : Av. C. D
Davalı : Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı
Vekili : Av. A. P, Av. Z. Ö

I. DAVA KONUSU OLAY

1. Davacı vekili dilekçesinde, müvekkilinin babasının Urla Devlet Hastanesi'nde doktor iken hastalanarak emekliye ayrıldığını ve sonrasında vefat ettiğini,müvekkiline aylıkbağlandığını, müvekkilinin 2014 yılında Ege Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Antrenörlük bölümüne kaydolduğunu, bu şekilde 2 yıl eğitim gördükten sonra bu bölümden ayrılarak Makedonya Cumhuriyeti'nde bulunan Uluslararası Balkan Üniversitesinde Hukuk Fakültesine kayıt yaptırdığını ve burada eğitimine başladığını, müvekkilinin öğrencilik ve yaş şartlarını sağladığından dolayı babasından kalan aylığı 2018 yılı Temmuz ayına kadaralmaya devam ettiğini, ancak 2018 yılının Temmuz ayına ait aylığının yatmadığını görmesi üzerine Kuruma 03/07/2018 tarihinde müracaat ettiğini, ancak dilekçesine Kurumca cevap verilmediğini, işlem yapılmadığını ve hatalı işlemin düzeltilmediğini; durum böyle iken davalı Kurumca, müvekkiline yersiz ödeme yapıldığından bahisle 24.977,51 TL'nin iadesi için İzmir 1. İcra Müdürlüğünün 2020/7793 esas sayılı dosyası ile icra takibibaşlatıldığını, ödeme emrinin müvekkiline 08/10/2020 tarihinde tebliğ edildiğini, söz konusu tebligattan haberdar olmayan müvekkilinin ödeme emrine itiraz etme şansı olmadan takibin kesinleştiğini, yurt dışına çıkması ve banka hesaplarını kullanması gereken müvekkilinin bu durumdan kurtulmak, haciz tehlikesini bertaraf etmek ve kariyerinin etkilenmesini engellemek maksadıyla borcu ödediğini ifade ederek; müvekkilinin aylık ödenen tarihlerde öğrenci olduğu ve 25 yaşını doldurmadığı dikkate alınarak, 2004 Sayılı Kanun gereğince müvekkilinin ödemek durumunda kaldığı 30.536,98 TL'nin, ödeme tarihinden itibarenişleyecek yasal faizi ile birlikte davalı Kurumdan alınarak müvekkiline verilmesi istemiyle adliyargı yerinde dava açmıştır.

2. Davalı Kurum vekili cevap dilekçesinde,müvekkili Kurumun 42.261.423.2 sicil numaralı dosyasında babasından dolayıyetim aylığı almakta olandavacının 09/08/2016 tarihinde üniversiteden kayıt sildirmesi nedeniyle 01/09/2019 tarihinden itibaren aylıklarının kesildiğini, davacının 01/09/2016-30/06/2018 tarihleri arasında hakkı olmadan aldığı aylıkların borç olarak tahakkuk ettirildiğini ve müvekkili Kurumca da borcun tahsili için İzmir 1. İcra Müdürlüğünün 2020/7793 takip numaralı dosyası ile icra takibiyapıldığını ve işlemin yasaya uygun olduğunu savunmuştur.

II. UYUŞMAZLIĞA İLİŞKİN BAŞVURU SÜRECİ

A. Adli Yargıda

3. **İzmir 14. İş Mahkemesi 24/03/2022 tarih ve E.2021/328, K.2022/105 sayı**ile, davacının 5434 sayılı Kanun uyarınca vefat eden babasından dolayı bağlananaylığına ilişkin uyuşmazlığın çözümünün idari yargının görev alanına girdiği gerekçesiyle, davanın yargı yolunun caiz olmaması nedeni ile usulden reddine kararvermiş, istinaf yoluna başvurulması üzerine İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 10. Hukuk Dairesi 28/06/2022 tarih ve E.2022/1518, K.2022/1452 sayı ile istinaf başvurusunun reddine kesin olarak karar vermiş ve görevsizlik kararı kesinleşmiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"... 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu 01.10.2008 tarihinde yürürlüğe girmiş olup Yasa'nın 101. maddesine göre bu Kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde, bu Kanun hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili ortaya çıkan uyuşmazlıklar iş mahkemelerinde görülür.

5510 sayılı Yasa'nın "5434 sayılı Kanuna İlişkin Geçiş Hükümleri" başlıklı Geçici 4. maddesinin 4. fıkrasına göre "Bu Kanunda aksine bir hüküm bulunmadığı takdirde; iştirakçi iken, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına

alınanlar, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce 5434 sayılı Kanun hükümlerine tabi olarak çalışmış olup bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine tabi olarak yeniden çalışmaya başlayanlar ile bunların dul ve yetimleri hakkında bu Kanunla yürürlükten kaldırılan hükümleri de dahil 5434 sayılı Kanun hükümlerine göre işlem yapılır." 5510 sayılı Kanunun 101 nci maddesinde yer alan "...bu Kanun hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili ortaya çıkan uyuşmazlıklar İş Mahkemelerinde görülür." bölümünün iptali istemiyle yapılan itiraz başvurusunda Anayasa Mahkemesi, 22.12.2011 tarih ve E: 2010/65, K: 2011/169 sayılı kararıyla iptal isteminin reddine karar vermiştir. Anayasa'nın 153/son maddesine göre Anayasa Mahkemesi kararları, Resmi Gazetede yayımlanır ve yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzelkişileri bağlar. Anayasa Mahkemesi kararları ile ilgili doktrindeki ağırlıklı görüş; Anayasa Mahkemesi kararlarının gerekçesinin de bağlayıcı olduğu yönündedir.

17.4.2008 günlü 5754 sayılı "Sosyal Sigortalar Ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile Anayasa Mahkemesi'nin 15.12.2006 günlü, E. 2006/111, K.2006/112 sayılı iptal kararı doğrultusunda 5510 sayılı Kanunda düzenlemeler yapılmış ve anılan Kanun'a eklenen Geçici 1 inci ve Geçici 4 üncü maddelerle 5754 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği tarih itibariyle bu Kanun'un 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına alınanlar ile bunların dul ve yetimleri hakkında, bu Kanunla yürürlükten kaldırılan hükümleri de dahil 5434 sayılı Kanun hükümlerine göre işlem yapılacağı hüküm altına alınmıştır.

5754 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce memur ve diğer kamu görevlisi olarak çalışmakta olanlar, evvelce olduğu gibi 5434 sayılı Kanun hükümlerine tâbi olacaklar ve bunların emeklilikleri bakımından da aynı Kanun hükümleri uygulanmaya devam edecek; ancak 5754 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden sonra memur ve diğer kamu görevlisi olarak çalışmaya başlayanlar ise 5510 sayılı Kanun'un 4/c maddesi uyarınca, bu Kanun hükümlerine tâbi sigortalı sayılacak ve haklarında 5434 sayılı Kanun değil 5510 sayılı Kanun'un öngördüğü kural ve esaslar uygulanacak; ihtilaf halinde de adli yargı görevli bulunacaktır.

5754 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce iştirakçi sıfatıyla çalışmakta olan memurlar ve diğer kamu görevlileri ile emekli sıfatıyla 5434 sayılı Kanun'a göre emekli, dul ve yetim aylığı almakta olanlar ve ayrıca memurlar ve diğer kamu görevlilerinden ileride emekliliğe hak kazanacaklar yönünden Sosyal Güvenlik Kurumu'nun tesis edeceği işlem ve yapacağı muameleler idari işlem niteliğini korumaya devam edeceğinden bunlara ilişkin ihtilaflarda idari yargı görevli olmaya devam edecektir.

Öte yandan Uyuşmazlık Mahkemesinin 4.9.2012 tarihli 2012/64-83 Esas ve Karar sayılı kararında 5510 sayılı Yasanın yürürlüğe girmesinden önce iştirakçi sıfatıyla çalışmakta olan memurlar ve diğer kamu görevlileri ile emekli sıfatıyla 5434 sayılı Kanuna göre emekli, dul ve yetim aylığı almakta olanlar ve ayrıca memurlar ve diğer kamu görevlilerinden ileride emekliliğe hak kazanacaklar yönünden Sosyal Güvenlik Kurumunca tesis edilen işlem ve yapacağı muamelelerin "idari işlem" ve "idari eylem" niteliğini korumaya devam edeceği, dolayısıyla, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 2/1-a maddesinde belirtilen idari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılan iptal davaları kapsamında bulunan, emekli kamu personeli olan davacı tarafından açılan davanın, görüm ve çözümünün idari yargı yerinde görüleceği, 5510 sayılı bu Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra memur ve diğer kamu görevlisi olarak çalışmaya başlayanların ise 5510 sayılı Kanunun 4/c maddesi uyarınca, bu Kanun hükümlerine tabi sigortalı sayılacağı ve haklarında 5434 sayılı Kanunun değil 5510 sayılı Kanunun öngördüğü kural ve esasların uygulanacağı dolayısıyla ihtilafların da adli yargı yerinde çözümleneceği sonucuna varılmıştır." denilmiştir.

Davacının almış olduğu aylığın kurum tarafından kesilerek yersiz ödeme yapıldığının tespit edilmesi üzerine kurum tarafından davacı adına icra takibi başlatıldığı, davacının borçlu olmadığı halde ödeme yapmak zorunda kaldığını iddia ile 30.536,98 TL'nin davalı Kurumdan tahsili yönünde işbu davanın açıldığı anlaşılmıştır.

Somut olayda uyuşmazlığın, davacının 5434 sayılı Kanun uyarınca vefat eden babasından dolayı bağlanan ölüm aylığına ilişkin olduğu ve bu nitelikteki davaların çözümünün idari yargının görev alanına girdiği anlaşılmakla, 6100 sayılı HMK'nın 114/1-b maddesine göre dava şartı olan "yargı yolunun caiz olmaması" nedeniyle davanın usulden reddine karar vermek gerekmiştir."

4. Davacı vekilibu kez, aynı istemle idari yargı yerinde dava açmıştır.

B. İdari Yargıda

5. **İzmir 2. İdare Mahkemesi 13/02/2023 tarih ve E.2022/1874 sayı**ile, davanın özel hukuk hükümlerine göre adli yargı yerinde görülmesi gerektiği sonucuna varıldığı gerekçesiyle, uyuşmazlığın çözümünde Mahkemelerinin görevli olmadığına, adli yargı yerinin görevinde olduğuna, davanın İzmir 14. İş Mahkemesince verilen ve kesinleşenkararı üzerine açılması nedeniyle görevli yargı yerinin belirlenmesi için 2247 sayılı Kanun'un 19. maddesi uyarınca Uyuşmazlık Mahkemesine başvurulmasına, Uyuşmazlık Mahkemesince karar verilmesine değin işin incelenmesinin ertelenmesine karar vermiştir. Kararın ilgili kısımları şöyledir:

"5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun "Gelir ve aylık bağlanmayacak haller" başlıklı 56. Maddesinde; "Ölen sigortalının hak sahiplerinden; a) Kendisinden aylık bağlanacak sigortalıyı veya gelir ya da aylık bağlanmış olan sigortalıyı kasten öldürdüğü veya öldürmeye teşebbüs ettiği veya bu Kanun gereğince sürekli iş göremez hale veya malûl duruma getirdiği, b) Kendisinden aylık

bağlanacak sigortalıya veya gelir ya da aylık bağlanmamış olan sigortalıya veya hak sahibine karşı ağır bir suç işlediği veya bunlara karşı aile hukukundan doğan yükümlülüklerini önemli ölçüde yerine getirmemesi nedeniyle ölüme bağlı bir tasarrufla mirasçılıktan çıkarıldıkları, hususunda kesinleşmiş yargı kararı bulunan kişilere gelir veya aylık ödenmez. Ödenmiş bulunan gelir ve aylıklar, 96'ncı madde hükümlerine göre geri alınır. Eşinden boşandığı halde, boşandığı eşiyle fiilen birlikte yaşadığı belirlenen eş ve çocukların, bağlanmış olan gelir ve aylıkları kesilir. Bu kişilere ödenmiş olan tutarlar, 96 ncı madde hükümlerine göre geri alınır." hükmüne bu Kanun'un "Yersiz ödemelerin geri alınması" başlıklı 96. Maddesinde; "Kurumca işverenlere, sigortalılara, isteğe bağlı sigortalılara gelir veya aylık almakta olanlara ve bunların hak sahiplerine, genel sağlık sigortalılarına ve bunların bakmakla yükümlü olduğu kişilere, fazla veya yersiz olarak yapıldığı tespit edilen bu Kanun kapsamındaki her türlü ödemeler; a) Kasıtlı veya kusurlu davranışlarından doğmuşsa, hatalı işlemin tespit tarihinden geriye doğru en fazla on yıllık sürede yapılan ödemeler, bu ödemelerin yapıldığı tarihlerden, b) Kurumun hatalı işlemlerinden kaynaklanmışsa, hatalı işlemin tespit tarihinden geriye doğru en fazla beş yıllık sürede yapılan ödemeler toplamı, ilgiliye tebliğ edildiği tarihten itibaren yirmidört ay içinde yapılacak ödemelerde faizsiz, yirmidört aylık sürenin dolduğu tarihten sonra yapılacak ödemelerde ise bu süre sonundan, itibaren hesaplanacak olan kanunî faizi ile birlikte, ilgililerin Kurumdan alacağı varsa bu alacaklarından mahsup edilir, alacakları yoksa genel hükümlere göre geri alınır. Alacakların yersiz ödemelere mahsubu, en eski borçtan başlanarak borç aslına yapılır, kanunî faiz kalan borca uygulanır. Bu hüküm ilgili hak sahiplerinin muvafakat etmeleri kaydıyla, aynı dosyadan diğer bir hak sahibine yapılan yersiz ödemelere mahsubunda da uygulanır. Yersiz ödemenin gelir ve aylıklardan kesilmesinde, kesintinin başlayacağı ödeme dönemi başı itibarıyla kanunî faizi ile birlikte hesaplanan borç tutarı, gelir ve aylıktan % 25 oranında kesilmek suretiyle uygulanır. Yersiz ödemelerin tespiti ile geri alınmasına ve bu maddenin uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar, Kurum tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.", aynı Kanun'un 101. Maddesinde ise "Bu Kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde, bu Kanun hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili ortaya çıkan uyuşmazlıklar iş mahkemelerinde görülür. " hükmüne yer verilmiştir.

2004 sayılı İcra İflas Kanunu'nun "Menfi Tespit ve İstirdat Davaları" başlıklı 72.maddesinde;..Borçlu, menfi tespit davası zımmında tedbir kararı almamış ve borç da ödenmiş olursa, davaya istirdat davası olarak devam edilir. Takibe itiraz etmemiş veya itirazının kaldırılmış olması yüzünden borçlu olmadığı bir parayı tamamen ödemek mecburiyetinde kalan şahıs, ödediği tarihten itibaren bir sene içinde, umumi hükümler dairesinde mahkemeye başvurarak paranın geriye alınmasını isteyebilir. Menfi tespit ve istirdat davaları, takibi yapan icra dairesinin bulunduğu yer mahkemesinde açılabileceği gibi, davalının yerleşim yeri mahkemesinde de açılabilir. Davacı istirdat davasında yalnız paranın verilmesi lazım gelmediğini ispata mecburdur." kuralına yer verilmiştir.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun "İdari dava türleri ve idari yargı yetkisinin sınırı" başlıklı 2.maddesi ile de "1. (Değişik: 10/6/1994-4001/1 md.) İdari dava türleri şunlardır: a) (İptal: Anayasa Mahkemesinin 21/9/1995 tarihli ve E: 1995/27, K: 1995/47 sayılı kararı ile; Yeniden Düzenleme: 8/6/2000-4577/5 md.) İdari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlâl edilenler tarafından açılan iptal davaları, b) İdari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan tam yargı davaları, c) (Değişik:18/12/1999-4492/6md.) Tahkim yolu öngörülen imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklar hariç, kamu hizmetlerinden birinin yürütülmesi için yapılan her türlü idari sözleşmelerden dolayı taraflar arasında çıkan uyuşmazlıklara ilişkin davalar. 2. İdari yargı yetkisi, idari eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlıdır. İdari mahkemeler; yerindelik denetimi yapamazlar, yürütme görevinin kanunlarda ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idari eylem ve işlem niteliğinde veya idarenin takdir yetkisini kaldıracak biçimde yargı kararı veremezler." dava türleri sayılmıştır.

Dosyanın incelenmesinden; davacıya müteveffa babasından 5510 sayılı Kanun hükümlerine göre aylık bağlandığı, öğrencilik sıfatının sona erdiği ve yaş şartını taşımadığından bahisle yersiz ödemelerin davacıdan borç bildirim belgesi ile istenildiği, yersiz ödemenin Kuruma iade edilmemesi üzerine İzmir 1. İcra Müdürlüğünün 2020/7793 sayılı takip dosyası ile tahsil aşamasına geçildiği, davacı tarafından 22/09/2021 tarihinde Kuruma ait alacağın ödendiği, yapılan ödemenin istirdadı için İzmir 14. İş Mahkemesinde ikame edilen davada idari yargı yerinin göreli olduğundan bahisle verilen kararın kesinleşmesi üzerine davalı idare tarafından tahsil edilen bedelin haksız ve yersiz olduğu, cebri icra tehditialtında ve ihtirazi kayıtla ödediğini ileri sürülerek ödenen 30.356,98-TL'sının ödeme tarihi olan 22/09/2021 tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte istirdatı için bakılan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümlerine göre, Kurum tarafından yapılan yersiz ödemelerin davacıdan tahsiline yönelik işlemlerin 5510 sayılı Kanun'un 97. ve 101.madde hükümlerine göre geri istenilmesi üzerine 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu uyarınca başlatılan icra takibi neticesinde ödenen meblağın istirdadı isteminin uyuşmazlığın temelini oluşturduğu, istirdat davasının 2004 sayılı Kanun çerçevesinde borçlu olunmadığının tespit ile bu tespit uyarınca ödemelerin iadesi yolunda açılan bir dava olduğu, istirdat davalarının icra dairesinin bağlı bulunduğu adli yargı yeri görevli mahkemesinde görülmesi gerektiği yukarıda yer verilen Kanun maddelerinin amir hükmü olup bu haliyle istirdat davasının idarece kamu gücüne dayalı olarak ve idari usul ve esaslara göre re'sen ve tek yanlı biçimde tesis edilmiş bir işlem veya eylemden dolayı hak ve menfaati ihlâl edilenler tarafından idare aleyhine açılmış 2577 sayılı Kanun'un 2.maddesinde belirtilen davalardan olmadığı düşüncesiyle davanın özel

hukuk hükümlerine göre adli yargı yerinde görülmesi gerektiği sonucuna varılmıştır."

III. İLGİLİ HUKUK

A. Mevzuat

6. 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nun (Mülga: 31/5/2006-5510/106 md.) 74. maddesi şöyledir:

"Ölüm tarihinde orta öğrenim yapmakta ise 20, değil ise 18 yaşını ve yüksek öğrenimi yapmakta ise 25 yaşını doldurmamış erkek çocuklara aylık bağlanır.

Ancak çalışmaya mani, tedavisi kabil olmıyan hastalık veya çalışmaya manimalüllük sebepleri ile muhtaç oldukları sağlık kurulunca tasdik olunacak raporla anlaşılanlara, muhtaç olmak ve ölüm tarihinden itibaren en çok bir yıl, ehliyeti haiz olmıyan, veli veya vasileri bulunmıyanlar için beş yıl içinde kendileri veya veli veya vasileri tarafından yazı ile Sandığa müracaatları şartiyle ölüm tarihinde yaşları ne olursa olsun, aylık bağlanır.

Aylık almakta iken bu duruma düştükleri aynı şekilde anlaşılanların aylıkları; yaşları dolayısiyle, aylıklarının kesilmesi gereken tarihten itibaren en çok bir yıl, ehliyeti olmıyan, veli veya vasileri bulunmıyanlar için beş yıl içinde kendileri veya veli ve vasileri tarafından yazı ile Sandığa müracaatlarışartiyle yaş kaydı aranmaksızın bu durumları geçinceye kadar ödenir.

Hastalığın seyrinde veya malüllüğün derecesinde veya mahiyetindeki azalıp çoğalmalar, muhtaçlıklarını ortadan kaldırmadıkça, nazara alınmaz.

Orta öğrenim son sınıfında iken 20 yaşını dolduran ve okul veya müesseselerin tatil devreleri hariç, ara vermeksizin yüksek öğrenime başlıyanların, evvelce kesilmiş aylıkları, yüksek öğrenime başladıkları tarihi takibeden ay başından itibaren tekrar bağlanarak 25 yaşını geçmemek üzere, öğrenimlerini tamamlayıncaya kadar ödenir.

Ancak sağlık kurulunca tasdik edilecek raporla orta öğrenimi bitirdikten sonra hasta oldukları belirtilecekler için bir öğrenim devresi gecikme kabul edilir.

Bir yüksek öğrenimin bitirilmesi üzerine kesilen aylıklar 25 yaşını doldurmadan ikinci bir yüksek öğrenime başlanmış olsa da tekrar bağlanmaz.

Hastalıktan başka sebeplerle yükseköğrenim müesseselerindeki kayıtları silinenlerin aylıkları, silinme tarihini takibeden ay başından itibaren kesilir. Kayıt silme muamelesi yetkili mercilerce kaldırılmadıkça hiçbir sebep ve suretle tekrar bağlanmaz.

Hastalık yüzünden kayıtları silinenlerin; kesilen aylıkları, en çok bir yılıçinde, yüksek öğrenimi istekleri ile bırakanların en çok 6 ay içinde, başka bir yüksek öğrenim müessesesine kayıtla devama başlamaları şartiyle kayıt tarihini takibeden ay başından itibaren tekrar bağlanır.

Ölüm tarihinde 20 yaşını henüz doldurmuş ve orta öğrenimi de bitirmiş durumda olanlardan yüksek öğrenime başlıyanlara yukarki esaslara göre aylık bağlanır.

Doktora yapmak üzere geçen müddetler yüksek öğrenim sayılmaz."

7. 5434 sayılı Kanun'un (Mülga: 31/5/2006-5510/106 md.) 121. maddesi şöyledir:

" Her ne suretle olursa olsun istihkaklarından fazla yapılan ödemeler, ilgililerin, varsa sonraki her çeşit istihkaklarından hüküm alınmaksızın kesilmek suretiyle geri alınır. Ancak ilgili, Sandıkça yapılan bu muamelenin yersizliği hakkında Danıştayda dava açabilir.

(Ek: 7/5/1986 - 3284/17 md.) Herhangi bir nedenle Sandık tarafından ilgililere istihkaklarından fazla veya yersiz olarak yapılan ödemelerin, bu hatalı işlemlerin düzeltildiği tarihten geriye doğru hesap edilecek beş yıllık tutarları tahsil edilir. Tahsilin ne şekilde yapılacağı yönetmelikle düzenlenir."

8. 31/05/2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu 506, 1479, 2925, 2926 ve 5434 sayılı Kanun'lar kapsamındaki hizmet akdine göre ücretle çalışanlar (Sosyal Sigortalılar), kendi hesabına çalışanlar (Bağ-Kur'lular), tarımda kendi adına ve hesabına çalışanlar (Tarım Bağ-Kur'luları), tarım işlerinde ücretle çalışanlar, (Tarım sigortalıları), devlet memurları ve diğer kamu görevlilerini (Emekli Sandığı İştirakçileri), geçici maddelerle korunan haklar dışında, sosyal güvenlik ve sağlık hizmetleri yönünden yeni bir sisteme tabi tutmuş, beş farklı emeklilik rejimini aktüeryal olarak hak ve hükümlülükler yönünden tek bir sosyal güvenlik sistemi altında toplamıştır.

B. Yargı Kararları

9. 5510 sayılı Kanun'un iptali amacıyla açılan davada Anayasa Mahkemesi, 15/12/2006 tarih ve E.2006/111, K.2006/112 sayılı kararıyla, anılan Kanun'un birçok maddesi ile birlikte, bu Kanun'un yürürlük tarihinden önce 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine tabi olarak görev yapmakta olan memurlar ve diğer kamu görevlilerini diğer sigortalılarla aynı sisteme tabi kılan başta 4/c maddesi hükümlerin iptaline karar vermiş; bu karardan sonra kabul edilen 17/04/2008 tarih ve 5754 sayılı Kanun'la 5510 sayılı Kanun'da düzenlemeler yapılmış ve anılan Kanun'a eklenen Geçici 1. ve Geçici 4. maddelerle, 5754 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği 1 Ekim 2008 tarihinden önce 5510 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında olanlar memurlar ile diğer kamu görevlileri ile bunların dul ve yetimleri hakkında, bu Kanun'la yürürlükten kaldırılan hükümleri de dahil 5434 sayılı Kanun hükümlerine göre işlem yapılacağı hüküm altına alınmıştır. 5754 sayılı Kanun'un bazı hükümlerinin iptali istemiyle açılan dava Anayasa

Mahkemesinin 30/03/2011 tarih ve E.2008/56, K.2011/58 sayılı kararı ile reddedilmiştir.

10. 5510 sayılı Kanun'un 101. maddesinde yer alan *"...bu Kanun hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili ortaya çıkan uyuşmazlıklar İş Mahkemelerinde görülür."* bölümünün iptali istemiyle yapılan itiraz başvurusunda, Anayasa Mahkemesinin 25/01/2012 tarih ve 28184 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 22/12/2011 tarih ve E.2010/65, K.2011/169 sayılı kararıyla davayı redle sonuçlandırmakla birlikte; söz konusu kararını Mahkememiz önündeki uyuşmazlığa ışık tutacak şekilde şu gerekçeye dayandırmıştır:

> *"...5754 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden önce memur ve diğer kamu görevlisi olarak çalışmakta olanlar, evvelce olduğu gibi 5434 sayılı Kanun hükümlerine tabi olacaklar ve bunların emeklileri bakımından da aynı Kanun hükümleri uygulanmaya devam edecek; ancak 5754 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden sonra memur ve diğer kamu görevlileri olarak çalışmaya başlayanlar ise 5510 sayılı Kanunun 4/c maddesi uyarınca, bu Kanun hükümlerine tabi sigortalı sayılacak ve haklarında 5434 sayılı Kanun değil, 5510 sayılı Kanun'un öngördüğü kural ve esaslar uygulanacak; ihtilaf halinde de adli yargı görevli bulunacaktır. 5754 sayılı Kanunun yürürlüğüyle birlikte, artık Sosyal Sigortacılık esasına göre faaliyet gösteren ve yaptığı, tesis ettiği işlem ve muameleler idari işlem sayılamayacak bir sosyal güvenlik kurumunun varlığından söz etmek gerekli bulunmaktadır. 5754 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce iştirakçisi sıfatıyla çalışmakta olan memurlar ve diğer kamu görevlileri ile emekli sıfatıyla 5434 sayılı Kanun'a göre emekli, dul ve yetim aylığı almakta olanlar ve ayrıca memurlar ve diğer kamu görevlilerinden ileride emekliliğe hak kazanacaklar yönünden ise Sosyal Güvenlik Kurumu'nun tesis edeceği işlem ve yapacağı muameleler idari işlem niteliğini korumaya devam edecek, bunlara ilişkin ihtilaflarda da evvelce olduğu gibi idari yargı görevli olmaya devam edecektir. Bu bakımdan 5510 sayılı Kanunun yürürlüğünden sonra, prim esasına dayalı yani sistemin içeriği ve Kanun kapsamındaki iş ve işlemlerin niteliği göz önünde bulundurulduğunda, itiraz konusu kuralla, yargılamanın bütünlüğü ve uzman mahkeme olması nedeniyle Kanun hükümlerinin uygulanması ile ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözümünde iş mahkemelerinin görevlendirilmesinde Anayasa'ya aykırılık görülmemiştir. Ancak, yukarıda açıklandığı üzere 5754 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce statüde bulunan memurlar ve diğer kamu görevlileri ile ilgili sosyal güvenlik mevzuatının uygulanmasından doğan idari işlem ve idari eylem niteliğindeki uyuşmazlıklarda idari yargının görevinin devam edeceği açıktır..."*

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

A. İlk İnceleme

11. Uyuşmazlık Mahkemesinin Muammer TOPAL'ın Başkanlığında, Üyeler Nilgün TAŞ, Doğan AĞIRMAN, Eyüp SARICALAR, Ahmet ARSLAN, Mahmut BALLI ve Ali ÖZGÜR'ün katılımlarıyla yapılan 19/06/2023 tarihli toplantısında; dosya üzerinde 2247 sayılı Kanun'un 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre, İdare Mahkemesince, anılan Kanun'un 19. maddesine göre başvuruda bulunulmuş olduğu, Mahkemece idari yargı dosyasının ekinde adli yargı dosyası ile birlikte Uyuşmazlık Mahkemesine gönderildiği ve usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından, görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oy birliği ile karar verildi.

B. Esasın İncelenmesi

12. Raportör-Hâkim Taşkın ÇELİK'in davanın çözümünde idari yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan, ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet SavcısıHalil İbrahim ÇİFTÇİ ile Danıştay Savcısı Yakup BAL'ın davada idari yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

13. Dava, davacının Emekli Sandığı iştirakçisi iken vefat eden babası üzerinden 5434 sayılı Kanun kapsamında almış olduğu yetim aylığının, Kurum tarafından kesilerek yersiz ödeme olarak tespit edilmesi üzerine, davacı tarafından ödenen 30.536,98 TL'nin davalı Kurumdan tahsili istemiyle açılmıştır.

14. Yukarıda sözü edilen mevzuat hükümlerinin ve Anayasa Mahkemesi kararının birlikte değerlendirilmesinden, 5510 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce memur ve diğer kamu görevlisi olarak çalışmakta olanlar, daha önce olduğu üzere 5434 sayılı Kanun hükümlerine tabi olacakları gibi bunların emeklilikleri bakımından da aynı Kanun hükümlerinin uygulanmasına devam edileceği; ancak, bu Kanun'un yürürlüğe girmesinden sonra memur ve diğer kamu görevlisi olarak çalışmaya başlayanların ise 5510 sayılı Kanun'un 4/c maddesi uyarınca, bu Kanun hükümlerine tabi sigortalı sayılacağı ve haklarında 5434 sayılı Kanun'un değil 5510 sayılı Kanun'un öngördüğü kural ve esasların uygulanacağı dolayısıyla ihtilafların da adli yargı yerinde çözümleneceği açıktır.

15. Kaldı ki; T.C. Anayasası'nın 158. maddesindeki *"...diğer mahkemelerle, Anayasa Mahkemesi arasındaki görev uyuşmazlıklarında Anayasa Mahkemesi'nin kararı esas alınır."* hükmü uyarınca Anayasa Mahkemesi kararının bu uyuşmazlığın çözümünde esas alınacağı tartışmasızdır.

16. Dava dosyasının incelenmesinden; Kurumdan emekli aylığı almakta iken 07/12/2007 tarihinde vefat eden babasındandolayı davacıya, 5434 sayılı Kanun'un 74. maddesi hükümlerine göre 01/01/2008 tarihinden itibaren aylık bağlandığı, idarece, 09/08/2016 tarihinde üniversiteden kaydını sildirdiği gerekçesi ile davacının 01/09/2016 tarihinden

itibaren aylıklarının kesildiği, daha sonra yersiz ödeme yapıldığının tespit edildiğinden bahisle Kurumundavacı adına icra takibi başlattığı, davacının ise,Kanun'un aradığı öğrenim ve yaş koşulunu taşıdığını,borçlu olmadığı halde ödeme yapmak zorunda kaldığını ifade ederek,ödediği 30.536,98 TL'nin davalı Kurumdan tahsiliistemiyle davaaçtığı anlaşılmıştır.

17. Bu durumda, 5510 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce iştirakçi sıfatıyla çalışmakta olan memurlar ve diğer kamu görevlileri ile emekli sıfatıyla 5434 sayılı Kanun'a göre emekli, dul ve yetim aylığı almakta olanlar ve ayrıca memurlar ve diğer kamu görevlilerinden ileride emekliliğe hak kazanacaklar yönünden Sosyal Güvenlik Kurumunca tesis edilen işlem ve yapacağı muamelelerin "*idari işlem*" ve "*idari eylem*" niteliğini korumaya devam edeceği, dolayısıyla, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 2/1-a maddesinde belirtilen idari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılan iptal ve2/1-b maddesinde belirtilen,idari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtelolanlar tarafından açılan tam yargıdavaları kapsamında bulunan, 5754 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten önce, Emekli Sandığından emekli aylığı almakta iken vefat eden iştirakçiden kaynaklanan yetim aylığı işleminden kaynaklanan davanın görüm ve çözümünün idari yargı yerinde görüleceği sonucuna varılmıştır.

18. Yukarıda belirtilen hususlar gözönünde bulundurularak, İzmir 2. İdare Mahkemesinin13/02/2023 tarih ve E.2022/1874 sayılı başvurusunun reddi gerekmiştir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Davanın çözümünde İDARİ YARGININ GÖREVLİ OLDUĞUNA,

B. İzmir 2. İdare Mahkemesinin 13/02/2023 tarih ve E.2022/1874 sayılı BAŞVURUSUNUN REDDİNE ,

19/06/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİİLE KESİN OLARAK karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye
Muammer	Nigün	Doğan	Eyüp
TOPAL	TAŞ	AĞIRMAN	SARICALAR

Üye	Üye	Üye
Ahmet	Mahmut	Ali
ARSLAN	BALLI	ÖZGÜR